

Falchs

9

Grup de divulgació
de la història de Fals

FULLS DE DIVULGACIÓ DE LA HISTÒRIA DE FALS

DESEMBRE 2004, NÚMERO 9

Cal Tico Vell

Els orígens d'aquesta casa es troben en una acta del notari Antoni Enrich del 24 de setembre de 1797. L'amo del mas Bosch, el terratinent domiciliat a Sallent Josep Claret, va establir a Francesc Casas un tros de 35 per 35 pams perquè aquest s'hi pogués fer la casa. També li va cedir deu quarteres de terra perquè les treballés. Per la casa va fixar un cànon o lloguer anual de sis lliures, amb la condició que el cost de les obres de construcció es resquitaria del cànon, de manera que no s'hauria de pagar aquest fins que totes les obres fossin pagades. El tracte establí que la casa podia ser de dos pisos, a més de la planta baixa i les golfes. El Francesc únicament va poder construir una casa d'un pis, que va inaugurar ben aviat, ja que la llinda porta inscrit l'any 1797. Al cap de seixanta anys, el 20 de març de 1859, el nét del Francesc va obtenir autorització de Josep Claret, nét del Claret abans esmentat, per aixecar el segon pis que figurava en el projecte inicial. Tico, el nom de la casa, és un diminutiu de Francesc o "Francisco", mentre que l'adjectiu "Vell" s'hi va afegir posteriorment per diferenciar-lo del Tico Nou, una casa construïda més tard per un altre Francesc.

Vista aèria de Cal Tico Vell

El successor del Francesc Casas va ser el Josep Casas Palà. La mare d'aquest era la Teresa Orriols, així que possiblement Palà era un sobrenom de família que va acabar prevalent per sobre del cognom real. El Josep va casar-se amb la Paula Arderiu Obradors, de Sant Martí de Torruella. Els pares de la Paula eren uns pagesos bastant

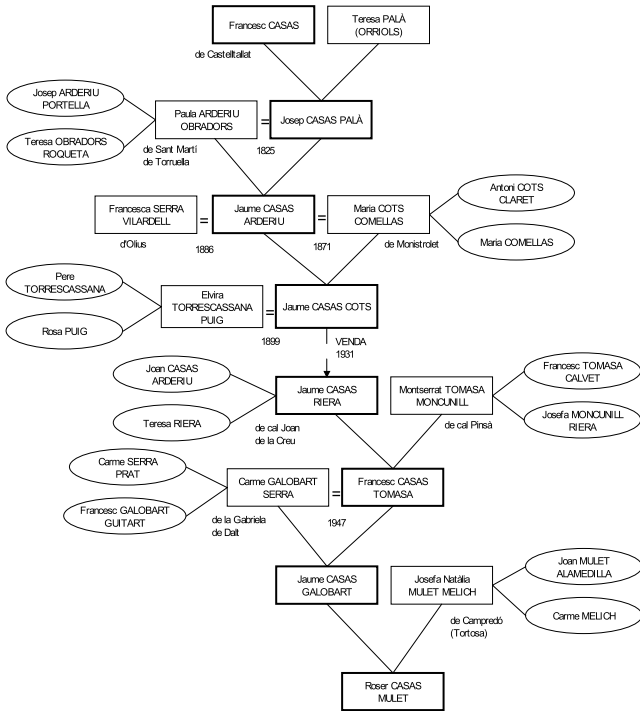
rics que tenien propietats a Sant Martí i a Santpedor. Abans de casar-se van fer capítols matrimonials davant del notari Gaietà Mas de Manresa. El document està datat el 29 de maig de 1825 i en el primer article o capítol, el Francesc va nomenar el seu fill hereu universal, posant però una sèrie de condicions;

«...se reserva lo donador de dits bens donats la quantitat de 75 lliuras barcelonesas per a testar y altrament a sas lliures voluntats fer y disposar, y per lo cas de morir sense disposar de ellas vol vagen compresas en lo present heretament. Y promet y jura en sa anima que la donacio y heretament tindra per ferma y agradable y que no la revocara per raho de ingratitude, inopia, necessitat ni ofensa, ni per altra qualsevol causa o raho...»

El germà de la núvia va lliurar al futur cunyat les 165 lliures del dot i l'aixovar de la Paula, i el Josep va correspondre fent un escriu o donació per noces de 55 lliures. El dot juntament amb l'escriu formaven un capital que no podia gastar-se la parella, sinó que estava destinat als fills que havien de procrear. La Paula va resultar força fèrtil, va portar al món onze criatures, quatre xicots i set noies. Tots els nois van anar marxant de la llar familiar escampant-se pel poble, el Josep a cal Saldes, el Joan a cal Joan de la Creu, i el Jacint a cal Cinto, excepte el Jaume, que va quedar-se a casa. Josep Casas va testar el 22 de maig de 1862, sent els seus marmessors o encarregats d'executar el testament, el seu amo Josep Claret i el seu germà Valentí, que era traginer i vivia a Sallent. Va deixar a cada un dels fills i filles sis lliures, però a les filles casades només deu rals de billó. El més sorprenent va ser que no va fer hereu al fill primogènit, com s'acostuma a fer, sinó que va nomenar al més petit, el Jaume.

Jaume Casas Arderiu es va casar primerament amb Maria Cots Comellas, de Monistrollet. Segons els capítols, el dot de la núvia va ser de 80 pessetes, i el pare del Jaume li va imposar a aquest l'obligació de mantenir a casa la seva mare Paula en cas que quedés vídua. Si aquesta no volia viure a cal Tico Vell, el fill li havia de donar 75 cèntims cada dia. I és just això el que va passar; la Paula va preferir anar a casa del seu fill Jacint, a cal Cinto del Raval de la Creu, on va viure fins al seu traspàs, esdevingut el 1885 de resultes d'un atac de feridura. Les núpcies van tenir lloc el 1871 i cinc anys després els va arribar el primer xicot, el Jaume. Més

tard n'arribaria un altre, el Lluís. La Maria moriria prematurament i el 1886 el vidu va casar-se de nou amb la Francesca Serra Vilardell, d'Olius. El 1872 el Jaume es va veure obligat a demanar un crèdit de 1.500 pessetes en or al metge de Sallent, Miquel Arderiu, i per garantir-lo va haver d'hipotecar la casa i la terra. Josep Claret Sastre hi va consentir i va avalar el préstec. Els diners es van tornar al cap de dos anys.

El 9 de maig de 1885 van tenir una bona sorpresa la gent de cal Tico Vell. A les dues de la matinada van sentir uns plors, van baixar i van trobar davant de la porta de casa una criatura embolicada amb uns bolquers blancs. Era nena i no portava cap paper que la identificués. Li van posar Bonaventura, un nom típic dels infants abandonats o "expositos". De vegades, el capellà o els del registre civil eren més imaginatius i s'inventaven qualsevol altre nom. Per exemple, el 1890, un matrimoni va dur al rector de Camps una criatura que havien trobat, i aquest la va batejar amb el nom de Josep Camps. Si no trobaven una ànima caritativa que els adoptés, molts d'aquests fills il·legítims morien al cap de pocs mesos. La nena de cal Tico Vell va estar de sort, se la va afillar la Rita Genescà, del Molí de Fals, i va viure fins als 78 anys.

Jaume Casas Cots va fer parella el 1899 amb l'Elvira Torrecasana Puig i de la unió en van sobreviure només dues nenes, la Montserrat i la Florentina. No sabem exactament quan va passar ni el motiu, però el cert és que el Jaume va marxar de Fals i se'n va anar a Calders. Mentrestant a la casa s'hi estava la família formada per Francesc Casas, de cal Jaume Casas, i la seva dona, l'Emília Grau, de cal Passadret de Camps. Cal aclarir que encara que els cognoms coincideixin, els Casas de cal Tico i els de cal Jaume Casas no són parents. El 1929, el Jaume va comprar a Josep Claret Serra, amo del mas Bosch, la casa i les terres que solia menar. En va pagar 500 pessetes per la casa i 400

per la terra. El 1931, es va vendre la propietat al seu cosí Jaume Casas Riera (1888-1958), de cal Joan de la Creu. Per fer possible el canvi de vivenda, aquest segon Jaume Casas va vendre's la seva pròpia casa del Raval de la Creu al Xisquet Fàbregas, un nebot seu.

El nou propietari de cal Tico Vell va ampliar la hisenda el 1932, en comprar un tros de 30 quarteres al nou amo del mas Bosch. En va pagar 4.000 pessetes. El Jaume Casas estava casat amb Montserrat Tomasa Moncunill (1891-1961), de cal Pinsà. Van tenir primer la Pepeta i després el Francesc, el Salvador, el Minguet i el Càndid. El Minguet va tenir una mala fi, es va punxar amb la forca de treure fems, i va morir de tètanus a l'edat de 17 anys. També va conviure amb la família durant tretze anys la Cristina, la filla petita d'un carboner que treballava als boscos dels voltants. Aquest, afectat per una greu malaltia va demanar a la família Casas si podia acollir la més petita de les seves tres filles que tenia llavors només quatre anys. I així ho van fer fins que l'hereu, el Francesc, va casar-se.

Francesc Casas Tomasa (1918-1987) es va unir en matrimoni l'any 1947 amb Carme Galobart Serra, de la Gabriela de Dalt. El Francesc tenia dues mules amb les quals treballava les terres pròpies, unes 15 hectàrees, i també anava a llaurar a diverses cases. El 1955 va tenir el primer tractor que es va veure al poble. Era un LANZ de segona mà que s'engegava a cop de maneta, després d'haver escalfat el motor amb un fogó. Al cap d'uns anys es va vendre el tractor a un mosso de casa, que era de Castellfollit, i en va comprar un de més modern. Era de la mateixa marca i el va anar a comprar a Còrdova. El tercer tractor que va tenir va ser un Barreiros nou de trinca, el quart, un Ford, i el cinquè un Ford més potent.

El Francesc i la Carme van tenir un fill i una filla, el Jaume i la Montserrat. El Jaume Casas Galobart va morir d'accident de cotxe l'any 1982 juntament amb el seu fill Francesc. Tenien 32 i 6 anys respectivament. Van sobreviure la seva muller Pepita Mulet i la seva filla Roser. En Francesc Casas, avi, va morir l'any 1987, i des de llavors que s'està a la casa en qualitat d'usufructuària la seva dona, la Carme Galobart. La néta, Roser Casas, és l'hereva.